مجله اقتصادی - ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی
شماره‌های ۱۱ و ۱۲، بهمن و اسفند ۱۳۸۹، صفحات ۲۱۶- ۱۹۷

گزارش

چشم‌انداز اقتصادی منطقه خاورمیانه و ایران و قیمت جهانی نفت خام و تقاضای آن در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱

دفتر تحقیقات و سیاست‌های پولی و بازرگانی

منیرالسادات میراحسنی[۱]

به گزارش صندوق بین‌المللی پول، اقتصاد جهان در سال ۲۰۱۰ رشد ۴/۸ درصدی را تجربه می‌کند که نسبت به افت شدید ۰/۶- درصدی آن در سال ۲۰۰۹ جهش قابل توجهی است. به علاوه، با افزایش قیمت نفت در سال ۲۰۱۰ و افزایش تقاضای مصرفی، سایر شاخص‌های اقتصادی جهان همچون حجم تجارت جهان با افزایش مواجه می‌شود. این در حالی است که کشورهای منطقه مناپ[۲] (شامل ۴۰ کشور خاورمیانه و آسیای مرکزی) در سال ۲۰۱۰ میلادی با رشد اقتصادی ۴/۲ درصدی مواجه می‌شوند. این سطح از رشد در مقایسه با رشد ۲/۳ درصدی این منطقه در سال ۲۰۰۹ قابل ملاحظه است. به رغم افزایش ۲۳/۳ درصدی قیمت جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۰ صادرات نفت کشورهای صادرکننده نفت افزایش چندانی در این سال نداشته و از ۱۷/۸ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۰۹ به ۱۸/۱ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۰ می‌رسد و انتظار می‌رود که اقتصاد کشورهای صادرکننده نفت در سال ۲۰۱۰، ۳/۸ درصد رشد داشته باشد. این در حالی است که کشورهای واردکننده نفت منطقه در سال ۲۰۱۰، رشد ۵ درصدی را تجربه خواهند کرد. در بین کشورهای این منطقه قطر با ۱۶ درصد، بالاترین رشد اقتصادی را بین کشورهای صادرکننده نفت در سال ۲۰۱۰ تجربه خواهد کرد و رشد اقتصادی ایران نیز در سال ۲۰۱۰، ۱/۶ درصد خواهد بود که نسبت به رشد ۱/۱ درصدی سال ۲۰۰۹ با افزایش مواجه خواهد شد.[۳] بر همین اساس، سازمان‌ها و مؤسسات مالی چشم‌انداز متفاوتی را برای قیمت نفت در سال ۲۰۱۱ پیش‌بینی نموده‌اند که در دامنه‌ای بین ۶۶/۳ دلار تا ۱۰۰ دلار قرار می‌گیرد.

---

۱. رئیس گروه مطالعات بازارها و اتحادیه‌های بین‌المللی. m_mirahsani@yahoo.com

2. Middle East, North Africa, Afghanistan and Pakistan (MENAP).

۳. گزارش حاضر برگرفته از گزارش منطقه‌ای صندوق بین‌المللی پول با عنوان "چشم‌انداز اقتصادی خاورمیانه و آسیای مرکزی" بوده که در مهر ماه ۱۳۸۹ منتشر شده است. شایان ذکر است که داده‌های آماری سالانه مربوط به کشورهای ایران و افغانستان در این گزارش از ۲۱ مارس تا ۲۰ مارس سال بعد (اول فروردین تا ۲۹ اسفند) یعنی بر اساس سال شمسی ارائه شده است.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

مقدمه

با خروج اقتصاد جهان از بحران اقتصادی و مالی و رکود بی‌سابقه حاصل از آن اغلب مناطق جهان از جمله منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی[1] از چشم‌انداز اقتصادی بهتری برخوردار می‌شوند و تقریباً برای تمام کشورهای این منطقه در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ رشد اقتصادی سریعتر و بالاتری نسبت به سال ۲۰۰۹ پیش‌بینی شده است.

در این گزارش به صورت اجمالی به ارائه مطالبی از گزارش صندوق بین‌المللی پول در خصوص چشم‌انداز منطقه خاورمیانه و برخی از پیش‌بینی‌های سازمان‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی از قیمت نفت پرداخته شده است.

چشم انداز رشد اقتصاد جهان، حجم تجارت جهانی و قیمت نفت[2]

با رونق گرفتن و بازسازی اقتصاد جهان که بر اثر رکود اقتصادی با کاهش رشد شدید مواجه شده بود، رشد تولید ناخالص داخلی جهان پس از افت منفی ۰/۶ درصدی خود در سال ۲۰۰۹، رشد قابل ملاحظه ۴/۸ درصد در سال ۲۰۱۰ و رشد ۴/۲ درصد در سال ۲۰۱۱ را تجربه می‌نماید. بر همین اساس، حجم تجارت جهانی نیز که در سال ۲۰۰۹، ۱۱ درصد کاهش داشت. در سال ۲۰۱۰ با افزایش رشد ۱۱/۴ درصد و در سال ۲۰۱۱ با رشد ۷ درصدی مواجه خواهد شد (جدول ۱).

جدول ۱. نرخ رشد اقتصاد جهان،حجم تجارت جهان و قیمت نفت در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ و پیش‌بینی IMF برای سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱

(درصد)

	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰*	۲۰۱۱*
اقتصاد جهان	۲/۸	-۰/۶	۴/۸	۴/۲
حجم تجارت جهان (کالا و خدمات)	۲/۹	-۱۱/۰	۱۱/۴	۷/۰
قیمت نفت	۳۶/۴	-۳۶/۳	۲۳/۳	۳/۳

مأخذ: نتایج تحقیق.

پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول در حالی است که قیمت جهانی نفت خام که افت شدید ۳۶/۳ درصدی را در سال ۲۰۰۹ میلادی تجربه نمود، در سال ۲۰۱۰ با افزایش رشد ۲۳/۳ درصدی مواجه شده و انتظار می‌رود که این رشد ادامه یابد. اگر چه نرخ رشد قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱ از سرعت کمتری نسبت به سال ۲۰۱۰ برخوردار خواهد بود و پیش‌بینی می‌شود به ۳/۳ درصد برسد.

۱. منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی شامل مناطق خاورمیانه، آفریقای شمالی، افغانستان، پاکستان و کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز می‌شود.

2. IMF, World Economic and Financial Surveys, Regional Economic Outlook, Middle East and Central Asia, October 2010.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

وضعیت اقتصادی منطقه مناپ و کشورهای صادرکننده و واردکننده نفت در منطقه

متوسط رشد اقتصادی ۴۰ کشور خاورمیانه و آسیای مرکزی (منطقه مناپ) از ۲/۳ درصد در سال ۲۰۰۹ به ۴/۲ درصد در سال ۲۰۱۰ افزایش یافته است. انتظار می‌رود که افزایش رشد اقتصادی این ۴۰ کشور در سال ۲۰۱۱ ادامه یابد و این کشورها با متوسط رشد اقتصادی ۴/۸ درصدی در این سال مواجه شوند.

بر اساس گزارش صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی‌شده که رشد اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت منطقه از ۱/۱ درصد در سال ۲۰۰۹ به ۳/۸ درصد در سال ۲۰۱۰ برسد. همچنین پیش‌بینی می‌شود که کشورهای واردکننده نفت این منطقه در سال ۲۰۱۰ رشد اقتصادی ۵ درصدی را تجربه نمایند که هنوز هم از رشد اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت در این سال – ۳/۸ درصد– بیشتر خواهد بود. با این حال، در سال ۲۰۱۱ رشد اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت از کشورهای واردکننده نفت منطقه پیشی گرفته و به ۵ درصد خواهد رسید.

جدول ۲. نرخ رشد اقتصادی منطقه مناپ و گروه‌های منتخب منطقه در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ و پیش‌بینی IMF برای سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱

(درصد)

	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰*	۲۰۱۱*
تولید ناخالص داخلی منطقه MENAP	۴/۶	۲/۳	۴/۲	۴/۸
تولید ناخالص داخلی کشورهای صادرکننده نفت منطقه	۴/۵	۱/۱	۳/۸	۵
تولید ناخالص داخلی کشورهای واردکننده نفت منطقه	۴/۹	۴/۶	۵/۰	۴/۴
تولید ناخالص داخلی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس** GCC	۷/۰	۰/۴	۴/۵	۵/۹

* پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول.

** شامل کشورهای بحرین، کویت، عمان، قطر، عربستان سعودی و امارات متحده عربی.

مأخذ: نتایج تحقیق.

کشورهای شورای همکاری خلیج فارس[1] نیز با افزایش رشد اقتصادی قابل ملاحظه‌ای در سال ۲۰۱۰ مواجه می‌شوند؛ به‌طوری‌که رشد تولید ناخالص داخلی این کشورها از ۰/۴ درصد در سال ۲۰۰۹، به ۴/۵ درصد در سال ۲۰۱۰ و ۵/۹ درصد در سال ۲۰۱۱ افزایش خواهد یافت.[2]

1. Gulf Cooperation Council (GCC)

۲. شورای همکاری خلیج فارس، کشورهای عربستان سعودی، امارات متحده عربی قطر، بحرین، کویت و عمان را شامل می‌شود. به نظر می‌رسد که رشد اقتصادی گروه در این سال‌ها مرهون افزایش رشد اقتصادی کشور قطر باشد که در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ رشد قابل ملاحظه‌ای خواهد داشت.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

برخی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت منطقه مناپ

کشورهای صادرکننده نفت منطقه مناپ شامل الجزایر، بحرین، ایران، عراق، کویت، لیبی، عمان، قطر، عربستان سعودی، امارات متحده عربی و یمن هستند . رشد تولید ناخالص داخلی این کشورها در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ حدود ۳/۵ تا ۵ درصد پیش‌بینی می‌شود که هنوز از سطوح رشد قبل از بحران کمتر خواهد بود (۶ درصد در سال ۲۰۰۷ و ۵/۵ درصد در سال ۲۰۰۶). با این حال، رشد اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت که بر اثر کاهش شدید قیمت جهانی نفت در سال ۲۰۰۹ به ۱/۱ درصد کاهش یافته بود، در سال ۲۰۱۰ میلادی به ۳/۸ درصد و در سال ۲۰۱۱ به ۵ درصد بالغ خواهد شد.

جدول ۳. رشد اقتصادی برخی کشورهای صادرکننده نفت در منطقه

کشور	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
ایران	۱/۰	۱/۱	۱/۶	۳/۰
عربستان سعودی	۴/۲	۰/۶	۳/۴	۴/۵
امارات متحده عربی	۵/۱	-۲/۵	۲/۴	۳/۲
قطر	۲۵/۴	۸/۶	۱۶/۰	۱۸/۶
لیبی	۲/۳	-۲/۳	۱۰/۶	۶/۲
عراق	۹/۵	۴/۲	۲/۶	۱۱/۵

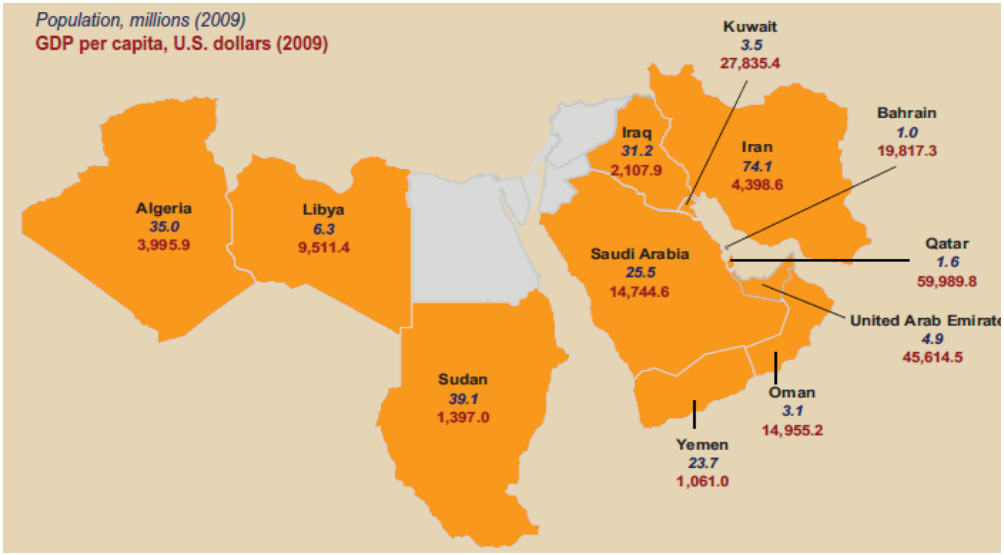
مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۱۰.

پیش‌بینی می‌شود که برخی کشورهای صادرکننده نفت در منطقه (لیبی، قطر و عراق) در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ رشد اقتصادی ۲ رقمی را تجربه کنند؛ به‌طوری‌که رشد اقتصادی لیبی از ۲/۳- درصد در سال ۲۰۰۹ به ۱۰/۶ درصد در سال ۲۰۱۰ افزایش یابد. عراق هم در سال ۲۰۱۱ رشد ۱۱/۶ درصدی را تجربه خواهد نمود و رشد اقتصادی قطر نیز از ۱۶ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۱۸/۶ درصد در سال ۲۰۱۱ خواهد رسید.

همچنین پیش‌بینی می‌شود در پی افزایش قیمت نفت خام از ۶۲ دلار در هر بشکه در سال ۲۰۰۹ به ۷۶ دلار در هر بشکه در سال ۲۰۱۰ و ۷۹ دلار در هر بشکه در سال ۲۰۱۱ و همچنین افزایش تولید نفت خام از سوی این کشورها، تراز مالی و تجاری آنها با افزایش قابل‌توجهی مواجه شود. به‌طوری‌که انتظار می‌رود که مازاد حساب جاری کشورهای صادرکننده نفت در منطقه از ۷۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹ به بیش از ۱۱۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ و در حدود ۱۴۸ میلیارد دلار

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

در سال ۲۰۱۱ بالغ گردد. تنها در کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱، این افزایش در حدود ۵۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود.

Sources: IMF, Regional Economic Outlook database; and Microsoft Map Land.

نمودار ۱. موقعیت جغرافیایی، جمعیت و سرانه تولید ناخالص داخلی کشورهای صادرکننده نفت در منطقه مناپ در سال ۲۰۰۹

برآورد می‌شود که کل تولید نفت خام در منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی در سال ۲۰۱۰ تنها ۵۰۰ هزار بشکه در روز افزایش یافته باشد. به این ترتیب تولید نفت خام این منطقه از ۲۴/۵ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۰۹ به ۲۵ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۰ رسیده است. کل صادرات نفت منطقه نیز در سال ۲۰۰۹ بالغ بر ۱۷/۸ میلیون بشکه در روز بوده که انتظار می‌رود این رقم در سال ۲۰۱۰ به ۱۸/۱ میلیون بشکه در روز رسیده باشد. این میزان از صادرات یک افزایش ۳۰۰ هزار بشکه‌ای در مقایسه با سال ۲۰۰۹ نشان می‌دهد.

متوسط تراز مالی دولت‌ها در ۴۰ کشور منطقه در سال ۲۰۰۹ بالغ بر ۳/۳- درصد از تولید ناخالص داخلی منطقه بود که انتظار می‌رود این رقم در سال ۲۰۱۰ به ۱/۹- درصد برسد. تراز مالی دولت در کشورهای صادرکننده نفت در منطقه نیز از ۲/۱- درصد در سال ۲۰۰۹ به ۰/۵ درصد در سال ۲۰۱۰ و ۲/۹ درصد در سال ۲۰۱۱ خواهد رسید.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

جدول ۴. چشم‌انداز برخی شاخص‌های اقتصادی کشورهای صادرکننده نفت منطقه مناپ

	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
تراز حساب جاری (میلیارد دلار)	۳۵۶/۶	۷۰/۰	۱۱۷/۳	۱۴۷/۶
تراز حساب جاری (درصد از تولید ناخالص داخلی)	۱۹/۵	۴/۶	۶/۷	۷/۸
تولید نفت خام (میلیون بشکه در روز)	۲۶/۳	۲۴/۵	۲۵/۰	۲۶/۲
صادرات نفت خام* (میلیون بشکه در روز)	۲۰/۱	۱۷/۸	۱۸/۱	۱۸/۹
تورم (قیمت مصرف‌کننده، درصد)	۱۵/۰	۶/۸	۵/۹	۶/۴
بدهی دولتی (درصد از تولید ناخالص داخلی)	۲۱/۱	۲۷/۰	۲۱/۰	۱۹/۴
تراز مالی دولتی (درصد از تولید ناخالص داخلی)	۱۲/۸	-۲/۱	۰/۵	۲/۹

* به غیر از صادرات نفت پالایش‌شده.

مأخذ: نتایج تحقیق.

شایان ذکر است که میان کشورهای صادرکننده نفت در منطقه مناپ، پرداخت یارانه‌های انرژی رایج می‌باشد؛ به‌طوری‌که در سال ۲۰۰۸ نسبت یارانه‌های سوخت به تولید ناخالص داخلی در عراق ۱۵ درصد، در ایران و یمن ۱۲ درصد، در کویت و امارات متحده عربی ۸-۷ درصد، در لیبی و قطر ۵-۴ درصد و در عمان ۳/۵ درصد بوده است. اخیراً تعدادی از دولت‌های منطقه علاقه‌مند به کاهش هزینه‌های مالی چنین یارانه‌هایی شده‌اند مسلماً پرداخت این یارانه‌ها به تلف شدن منابع و وابستگی صنایع به یارانه‌های نامحدود می‌گردد. بر این اساس، برخی کشورها اقداماتی در این خصوص انجام داده‌اند. اولین گام ضروری برای پایان دادن به این فرایند، شناسایی یارانه‌هایی است که صراحتاً در بودجه آمده‌اند؛ کاری‌که لیبی اخیراً انجام داده است. در ایران نیز که قیمت خرده‌فروشی حامل‌های نفتی در پایین‌ترین سطح در منطقه است، اصلاحات گسترده یارانه‌های انرژی برای اجرا در سال ۲۰۱۰ به تصویب رسیده است؛ اگرچه که آثار این سیاست‌ها بر بودجه در نهایت خنثی خواهد بود. کشورهایی که حذف تدریجی یارانه‌های انرژی را در دستور کار دارند، می‌بایست در خصوص آثار قیمت‌های بالاتر انرژی بر اقشار ضعیف جامعه آگاهی داشته و اطمینان حاصل کنند که شبکه‌های امنیت اجتماعی در این کشورها می‌توانند به طور مؤثر از آثار منفی چنین سیاست‌هایی بکاهند.

برخی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی کشورهای واردکننده نفت منطقه مناپ

بحران جهانی، آثار مخرب خود را بر اقتصاد کشورهای واردکننده نفت در منطقه مناپ یعنی کشورهای افغانستان، جیبوتی، مصر، اردن، لبنان، موریتانی، موروکو، پاکستان، سوریه و تونس نیز وارد ساخت؛ به‌طوری‌که رشد اقتصادی کشورهای واردکننده نفت منطقه در سال‌های ۲۰۱۰ و

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

۲۰۱۱ به ترتیب ۵ و ۴/۴ درصد پیش‌بینی می‌شود که هنوز از ارقام رشد این کشورها در سال‌های قبل از بحران (۶ درصد در سال ۲۰۰۷ و ۶/۳ درصد در سال ۲۰۰۶) کمتر خواهد بود.

جدول ۵. چشم انداز برخی شاخص‌های اقتصادی کشورهای واردکننده نفت منطقه مناپ

	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
تولید ناخالص داخلی کشورهای واردکننده نفت منطقه مناپ	۴/۹	۴/۶	۵/۰	۴/۴
تراز حساب جاری (میلیارد دلار)	-۲۷/۲	-۲۷/۲	-۲۳/۶	-۲۶/۵
تراز حساب جاری (درصد از تولید ناخالص داخلی)	-۴/۷	-۴/۴	-۳/۵	-۳/۶
تورم (قیمت مصرف‌کننده)	۱۶/۱	۸/۸	۹/۳	۷/۷
بدهی دولتی (درصد از تولید ناخالص داخلی)	۶۴/۷	۶۳/۹	۶۳/۵	۶۲/۰

مأخذ: نتایج تحقیق.

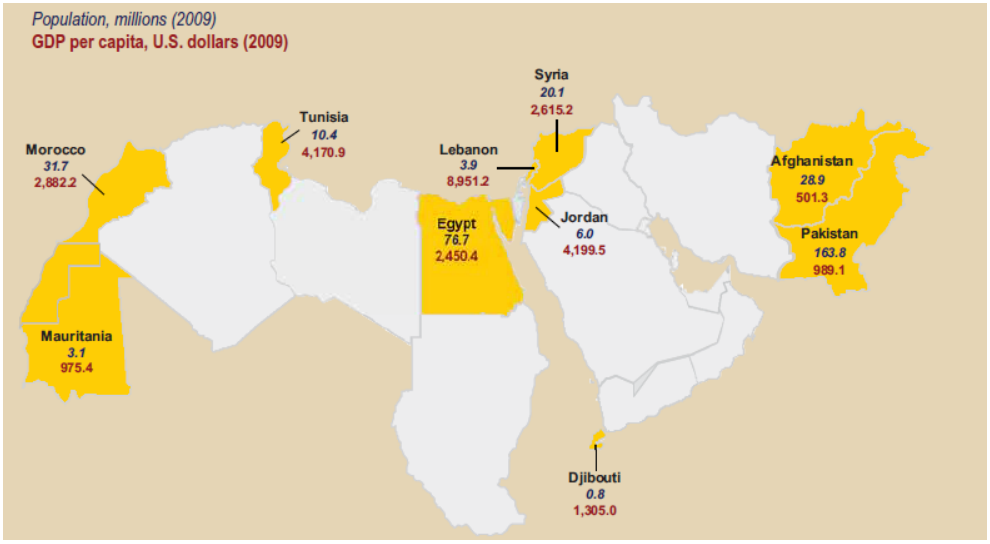
مازاد حساب جاری کشورهای وارد کننده نفت در منطقه مناپ که از ۱/۱- میلیارد دلار در سال ۲۰۰۵ به ۱۱- میلیارد دلار در سال ۲۰۰۷ و پس از آن به بیش از ۲۷- میلیارد دلار در سال ۲۰۰۸ بالغ شده بود، همچنان منفی بوده و تنها در سال ۲۰۱۰ با اندکی کاهش به ۲۳/۶- میلیارد دلار خواهد رسید. بدهی دولتی کشورهای واردکننده نفت نیز همچنان بالا بوده و بیش از ۶۰ درصد از تولید ناخالص داخلی این کشورها را تشکیل می دهد.

با این حال، روند تورم در کشورهای واردکننده نفت طی سال‌های (۲۰۱۱-۲۰۰۸) کاهشی بوده و از ۱۶ درصد در سال ۲۰۰۸ به ۷/۷ درصد در سال ۲۰۱۱ کاهش خواهد یافت.

همچنین، بی‌ثباتی اخیر در بازارهای مالی جهانی هنوز عاملی برای بی‌ثباتی بازار مالی منطقه محسوب می‌شود. به‌طوری‌که، اعتبارات بخش خصوصی در حال کاهش بوده و بانک‌ها در برخی کشورها هنوز هم نیاز به افزایش نرخ وام‌های بد[1] دارند.

1. Nonperforming loans

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

Sources: IMF, Regional Economic Outlook database; and Microsoft Map Land

نمودار ۲. موقعیت جغرافیایی، جمعیت و سرانه تولید ناخالص داخلی کشورهای واردکننده نفت در منطقه مناپ در سال ۲۰۰۹

دولت‌های منطقه درصدد هستند که در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ به محرک‌های مالی خاتمه داده و سیاست‌های مالی را به سمت کاهش بدهی‌های دولتی معطوف نمایند.

همچنین در کشورهای واردکننده نفت در منطقه، تقاضای نیروی کار طی دهه آینده به طور متوسط بیش از ۶ درصد رشد خواهد داشت که در مقایسه با ۴/۵ درصد در دهه قبل قابل ملاحظه است.

چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصادی ایران

رشد اقتصادی

به پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، حجم تولید ناخالص داخلی ایران که در سال ۲۰۰۹ بالغ بر ۳۲۵/۹ میلیارد دلار بود و با افزایش ۱۲ میلیارد دلاری در سال ۲۰۱۰ مواجه خواهد شد و به ۳۳۷/۹ میلیارد دلار خواهد رسید. به این ترتیب، اقتصاد ایران که در سال ۲۰۰۹ رشد اقتصادی ۱/۱ درصدی را تجربه کرد، در سال ۲۰۱۰ از رشد اقتصادی ۱/۶ درصدی برخوردار خواهد بود و پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصادی کشور در سال ۲۰۱۱ به ۳ درصد برسد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

جدول ۶. برخی شاخص‌های اقتصادی ایران در سال‌های(۲۰۱۱- ۲۰۰۷)

شاخص / سال	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
تولید ناخالص داخلی اسمی (میلیارد دلار)	۲۵۸/۹	۳۳۰/۷	۳۲۵ /۹*	۳۳۷/۹	۳۴۲/۳
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی (درصد)	۷/۸	۱/۰	۱/۱	۱/۶	۳/۰
تراز حساب جاری(درصد از تولید ناخالص داخلی)	۱۱/۹	۷/۳	۳/۶	۴/۲	۴/۵
تولید نفت خام (میلیون بشکه در روز)	۴/۱	۳/۹	۳/۷	۳/۷	۳/۷
صادرات نفت خام** (میلیون بشکه در روز)	۲/۵	۲/۴	۲/۱	۲/۱	۲/۰
صادرات کالا و خدمات (میلیارد دلار)	۱۰۴/۷	۱۰۸/۴	۸۷/۱	۹۵/۰	۹۸/۰
واردات کالا و خدمات (میلیارد دلار)	۷۱/۷	۸۶/۳	۷۵/۴	۸۰/۷	۸۳/۵
نرخ تورم (قیمت مصرف‌کننده، درصد)	۱۷/۲	۲۵/۵	۱۳/۵	۸/۰	۱۰/۰
ذخایر ارزی (میلیارد دلار)	۸۲/۹	۷۹/۶	۷۸/۰	۸۸/۹	۱۰۲/۲
رشد نقدینگی (تغییر سالیانه، درصد)	۲۸/۶	۱۶/۶	۲۱/۷	۹/۰	۱۶/۸

* به دلیل کاهش ارزش دلار در سال ۲۰۰۹ میلادی تولید ناخالص داخلی اسمی به دلار در سال ۲۰۰۹ کاهش داشته اما تولید ناخالص اسمی به ریال در این سال افزایش داشته است.

** به غیر از صادرات نفت پالایش‌شده.

مأخذ: نتایج تحقیق.

بخش نفتی

پیش‌بینی می‌شود بخش نفتی ایران که به دلیل کاهش شدید قیمت نفت در سال ۲۰۰۹ رشد منفی ۶/۶ درصدی را تجربه کرده بود در سال ۲۰۱۰ رشدی نداشته باشد.

به علاوه، تولید نفت ایران در سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ در سطح ۳/۷ میلیون بشکه در روز باقی خواهد ماند و تغییری نسبت به سال ۲۰۰۹ نخواهد داشت. صادرات نفت خام ایران نیز که در سال ۲۰۰۸ به طور متوسط ۲/۴ میلیون بشکه در روز بود، در سال ۲۰۰۹ به ۲/۱ میلیون بشکه در روز کاهش یافته و در سال ۲۰۱۰ بدون تغییر خواهد ماند. پیش‌بینی می‌شود که صادرات نفت خام ایران در سال ۲۰۱۱ به ۲ میلیون بشکه در روز کاهش یابد.

بخش غیرنفتی

بخش غیرنفتی اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۰ با رشد ۱/۷ درصدی مواجه خواهد شد که از رشد این بخش در سال ۲۰۰۹ یعنی ۱/۹درصد کمتر خواهد بود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

تراز حساب جاری

تراز حساب جاری ایران در سال ۲۰۱۰ افزایش یافته و به ۱۴/۳ میلیارد دلار می‌رسد. این رقم برای سال ۲۰۰۹ بالغ بر ۱۱/۹ میلیارد دلار اعلام شد. این در حالی است که تراز حساب جاری منطقه نیز از ۴۲/۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹ به ۹۳/۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ خواهد رسید. تراز حساب جاری کشورهای صادرکننده نفت در منطقه نیز از ۷۰ میلیارد دلار به ۱۱۷ میلیارد دلار افزایش می‌یابد.

تراز مالی

با توجه به افزایش قیمت نفت خام تراز مالی دولتی ایران نیز در سال ۲۰۱۰ بهبود خواهد یافت. تراز مالی دولت ایران که در سال ۲۰۰۹، ۱/۷- درصد از تولید ناخالص داخلی آن کشور را تشکیل می‌داد و پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۱۰ به ۰/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی آن برسد.

صادرات

پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۱۰، ۹۵ میلیارد دلار کالا از ایران به بازارهای جهانی صادر شود، در حالی که در سال ۲۰۰۹ نزدیک به ۸۷/۱ میلیارد دلار کالا از ایران به خارج صادر شد. کل صادرات منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی در سال ۲۰۰۹ بالغ بر ۹۶۶ میلیارد دلار بود که انتظار می‌رود به ۱۱۲۵ میلیارد دلار در سال جاری برسد. صادرات کشورهای نفتی منطقه نیز از ۷۹۴ میلیارد دلار به ۹۴۴ میلیارد دلار افزایش خواهد یافت.

واردات

واردات ایران و منطقه نیز با افزایش مواجه خواهد شد. در سال ۲۰۰۹، ۷۵/۴ میلیارد دلار کالا به ایران وارد شد و پیش‌بینی می‌شود این رقم با افزایش ۵/۳ میلیارد دلاری به ۸۰/۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ برسد. این در حالی است که واردات منطقه نیز از ۹۰۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹ به ۹۹۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ افزایش خواهد یافت. واردات کشورهای نفتی منطقه نیز از ۶۷۵ میلیارد دلار به ۷۵۷ میلیارد دلار می‌رسد.

تورم

کاهش قابل ملاحظه تورم یکی از ویژگی‌های اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۰ خواهد بود. به دلایل مختلف از جمله رشد قیمت‌های جهانی و کاهش ارزش دلار نرخ تورم در ایران در سال ۲۰۰۸ به

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

۲۵/۵ درصد رسید که در سال ۲۰۰۹ این رقم به ۱۳/۵ درصد کاهش یافت و انتظار می‌رود که در سال ۲۰۱۰ برای نخستین بار نرخ تورم در ایران تک رقمی شده و به ۸ درصد برسد. پیش‌بینی می‌شود که نرخ تورم ایران برای سال ۲۰۱۱ به ۱۰ درصد برسد. شایان ذکر است که متوسط نرخ تورم در منطقه در سال ۲۰۰۹ میلادی به ۷/۵ درصد رسید و انتظار می‌رود که این رقم در سال ۲۰۱۰ به ۷/۱ درصد کاهش یابد. متوسط نرخ تورم در کشورهای نفتی منطقه نیز از ۶/۸ درصد به ۵/۹ درصد کاهش خواهد یافت.

ذخایر ارزی

پیش‌بینی می‌شود که ذخایر ارزی ایران در سال ۲۰۱۰ افزایشی نزدیک به ۱۱ میلیارد دلاری را تجربه کند و به رقم ۸۸/۹ میلیارد دلار برسد. ذخایر ارزی ایران در سال ۲۰۰۸ بالغ بر ۷۹/۶ میلیارد دلار و در سال ۲۰۰۹ میلادی بالغ بر ۷۸ میلیارد دلار بوده است.

ایران از لحاظ حجم ذخایر ارزی در سال ۲۰۱۰ چهارمین رتبه را میان ۴۰ کشور خاورمیانه و آسیای مرکزی به خود اختصاص داده است. عربستان با داشتن ۴۳۲/۷ میلیارد دلار ذخیره ارزی در رتبه نخست منطقه قرار دارد. الجزایر با ۱۴۴/۷ میلیارد دلار و لیبی با ۱۰۹/۸ میلیارد دلار به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

رشد نقدینگی

بر اساس پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، سیاست مهار رشد نقدینگی در ایران همچنان ادامه خواهد یافت. در سال ۲۰۰۷ رشد نقدینگی در ایران به رقم قابل ملاحظه ۲۸/۶ درصد رسید اما در سال ۲۰۰۸ این رقم به ۱۶/۶درصد کاهش یافت و در سال ۲۰۰۹ با افزایش مجدد به ۲۱/۷ درصد رسید. پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۱۰ رشد نقدینگی ایران برای اولین بار تک رقمی شده و به ۹ درصد برسد. شایان ذکر است که متوسط رشد نقدینگی در منطقه از ۲۴/۶ درصد در سال ۲۰۰۷ به ۱۸/۳ درصد در سال ۲۰۰۸ و ۱۲/۸ درصد در سال ۲۰۰۹ رسید و انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۰ به ۱۰/۷ درصد برسد. متوسط رشد نقدینگی برای کشورهای نفتی منطقه نیز از ۲۷/۴ درصد در سال ۲۰۰۷ به ۱۹/۵ درصد در سال ۲۰۰۸ و ۱۳/۶ درصد در سال ۲۰۰۹ کاهش یافته و پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۱۰ به ۱۰/۶ درصد کاهش پیدا کند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

پیش‌بینی مؤسسات و سازمان‌های بین‌المللی از قیمت جهانی نفت در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱

تغییر و تحولات بوجود آمده در اقتصاد جهانی و چشم‌انداز آن و افزایش تقاضای مصرفی در جهان موجب شد که هر یک از سازمان‌های بین‌المللی چشم انداز متفاوتی را برای قیمت نفت برای ماه‌های باقیمانده سال ۲۰۱۰ و سال ۲۰۱۱ ارائه دهند. این بخش به برخی از پیش‌بینی‌های سازمان‌های بین‌المللی در این زمینه اختصاص یافته است.

صندوق بین‌المللی پول

مطابق گزارش صندوق بین المللی پول[1] متوسط قیمت جهانی نفت خام که در سال ۲۰۰۹ افت شدید ۳۶/۳ درصدی را تجربه کرده بود. در سال ۲۰۱۰ میلادی احتمالاً از افزایش ۲۳/۳ درصدی برخوردار خواهد بود، اگرچه قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱ تنها ۳/۳ درصد افزایش خواهد یافت.

جدول ۷. چشم‌انداز قیمت جهانی نفت خام در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ از منظر صندوق بین‌المللی پول

عنوان	محقق	پیش‌بینی	
	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
متوسط قیمت نفت خام(دلار-بشکه)	۶۱/۷۸	۷۶/۲	۷۸/۷۵
نرخ رشد سالانه	-۳۶/۳	۲۳/۳	۳/۳

Source: IMF, World economic outlook (WEO), October 2010.

بر اساس گزارش صندوق بین‌المللی پول، متوسط قیمت نفت خام که در سال ۲۰۰۹، ۶۱/۷۸ دلار در هر بشکه بوده است که در سال ۲۰۱۰ به ۷۶/۲ دلار در هر بشکه و در سال ۲۰۱۱ به ۷۸/۷۵ دلار در هر بشکه خواهد رسید.

اوپک

آخرین پیش‌بینی‌های اوپک تنها ناظر بر چشم‌انداز تقاضای نفت در سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ می‌باشد. اوپک در آخرین گزارش خود پیش‌بینی خود را در خصوص تقاضای نفت در هر یک از سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ افزایش داده است. طبق گزارش اوپک در اکتبر ۲۰۱۰، تقاضای جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۰، ۱/۱ میلیون بشکه در روز افزایش می‌یابد.[2] بر این اساس پیش‌بینی می‌شود که تقاضای

۱. گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان، اکتبر ۲۰۱۰ (مهر ۱۳۸۹) صندوق بین‌المللی پول

2. Monthly Oil Market Report, OPEC, October 2010.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۱ نیز با یک میلیون بشکه در روز افزایش مواجه شود. بر این اساس، میانگین تقاضای نفت در سال ۲۰۱۰ روزانه ۸۵/۶ میلیون بشکه و در سال ۲۰۱۱ روزانه ۸۶/۶ میلیون بشکه خواهد بود.

طبق آمار ارائه‌شده توسط اوپک، تقاضای نفت خام اوپک در سال ۲۰۱۰، ۲۸/۶ میلیون بشکه در روز بوده و پیش‌بینی می‌شود که این تقاضا در سال ۲۰۱۱ به ۲۸/۸ میلیون بشکه در روز افزایش یابد.

جدول۸. پیش‌بینی تقاضای جهانی نفت خام از منظر اوپک در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱

(میلیون بشکه در روز)

سال	پیش‌بینی	
	۲۰۱۰	۲۰۱۱
تقاضای جهانی نفت	۸۵/۶	۸۶/۶

Source: Monthly Oil Market Report, OPEC, October 2010.

مرکز مطالعات جهانی انرژی

مرکز مطالعات جهانی انرژی[1] پیش‌بینی خود در خصوص بهای نفت به استناد کندشدن روند بازسازی اقتصادی در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی را در اواخر سال ۲۰۱۰ و شش ماهه اول سال ۲۰۱۱ انجام داده است. بر اساس این پیش‌بینی مرکز مطالعات جهانی انرژی بهای نفت خام برنت تا سه ماه دوم سال ۲۰۱۱ روند کاهشی خواهد داشت. طبق پیش‌بینی این مرکز، میانگین بهای هر بشکه نفت خام برنت دریای شمال در سه ماهه سوم سال ۲۰۱۰، ۷۷ دلار برای هر بشکه و در سه ماه چهارم این سال ۷۵ دلار برای هر بشکه خواهد بود. طبق این پیش‌بینی، میانگین بهای نفت خام در سه ماهه نخست سال ۲۰۱۱ کاهش یافته و به ۷۱ دلار برای هر بشکه خواهد رسید و در سه ماه دوم سال ۲۰۱۱ مجدداً افزایش می‌یابد و به ۷۵ دلار برای هر بشکه می‌رسد.

جدول ۹. چشم‌انداز متوسط قیمت جهانی نفت خام در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ از منظر مرکز مطالعات جهانی انرژی

(دلار)

عنوان	سه ماهه چهارم ۲۰۱۰ میلادی	۲۰۱۰ میلادی	۲۰۱۱ میلادی
متوسط قیمت نفت خام برنت	۷۵	۷۶/۴۰	۶۶/۳۰

Source: Centre for Global Energy Studies (CGES).

1. Centre for Global Energy Studies (CGES)

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

بر این اساس میانگین بهای نفت خام برنت دریای شمال در سال ۲۰۱۰، ۷۶ دلار و ۴۰ سنت برای هر بشکه و میانگین آن در سال ۲۰۱۱، ۶۶ دلار و ۳۰ سنت برای هر بشکه خواهد بود.

گلدمن ساکس و مورگان استنلی

در فوریه ۲۰۱۰، بالاترین پیش‌بینی‌ها در خصوص قیمت جهانی نفت خام توسط بانک‌های سرمایه‌گذاری گلدمن ساکس و مورگان استنلی[1] ارائه شد. طبق این برآورد، قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱ به ۱۰۰ دلار در هر بشکه خواهد رسید.[2]

جدول ۱۰ . چشم‌انداز متوسط قیمت جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱
از منظر بانک‌های سرمایه‌گذاری گلدمن ساکس و مورگان استنلی (دلار)

سال	پیش‌بینی	
	۲۰۱۰	۲۰۱۱
متوسط قیمت جهانی نفت خام	-	۱۰۰

Source: http://www.automotive-fleet.com.

مؤسسه مالی سوسایت جنرال

مؤسسه مالی سوسایت جنرال[3] در تازه‌ترین گزارش خود[4] (۲۰ سپتامبر ۲۰۱۰/ ۲۹ شهریور ۱۳۸۹) میانگین قیمت جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۱ را ۸۵ دلار پیش‌بینی کرده که نسبت به پیش‌بینی قبلی ۷ دلار کاهش نشان می دهد.

جدول ۱۱. چشم‌انداز قیمت جهانی نفت خام در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱
از منظر مؤسسه مالی سوسایت جنرال (دلار)

سال	پیش‌بینی	
	۲۰۱۰	۲۰۱۱
متوسط قیمت جهانی نفت خام	۸۰	۸۵

Source: http://www.bloomberg.com/news/2010-09-20.

این مؤسسه قیمت جهانی نفت خام را برای سه ماه پایانی سال ۲۰۱۰ بیش از ۸۰ دلار در هر بشکه برآورد نموده است. بر اساس گزارش سوسایت جنرال، تقاضای جهانی نفت خام در سال

1. The Investment Banks of Goldman Sachs and Morgan Stanley.
2. http://www.automotive-fleet.com/Blog/Market-Trends/Story/2010/02/Morgan-Stanley-Goldman-Sachs-Forecast-100-per-Barrel-Oil-in-2011.aspx.
3. Societe Generale
4. http://www.bloomberg.com/news/2010-09-20/societe-generale-reduces-oil-price-forecast-for-2011-by-7-to-85-a-barrel.html.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

۲۰۱۰، ۱/۸ میلیون بشکه در روز و در سال ۲۰۱۱ حدود ۱/۴ میلیون بشکه در روز رشد خواهد داشت.

مرکز اطلاعات انرژی

مرکز اطلاعات انرژی[1] در هفته نامه اطلاعات نفتی[2] (در ژوئن ۲۰۱۰ / تیر ماه ۱۳۸۹) پیش‌بینی ۸ تحلیلگر بازار شاغل در مؤسسات مالی و آژانس‌های دولتی را در خصوص چشم‌انداز قیمت نفت در ادامه سال ۲۰۱۰ و در سال ۲۰۱۱ ارائه داده است که این پیش‌بینی‌ها محدوده گسترده‌ای از قیمت را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. چشم‌انداز قیمت جهانی نفت خام در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱
از منظر مرکز اطلاعات انرژی (دلار)

عنوان	سه ماهه چهارم ۲۰۱۰	۲۰۱۰	۲۰۱۱
متوسط قیمت نفت خام	۸۰/۸۸	۷۸/۷۳	۸۱/۹۸

Source: Petroleum Intelligence Weekly (PIW), June 7, 2010.

بر این اساس، پایین‌ترین میزان پیش‌بینی برای میانگین قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱، ۵۶/۵۰ دلار برای هر بشکه و بالاترین قیمت پیش‌بینی شده ۹۷ دلار برای هر بشکه می‌باشد. بر اساس اطلاعات این گزارش، میانگین قیمت پیش‌بینی‌شده نفت در سال ۲۰۱۱، ۸۱/۹۸ دلار خواهد بود که این رقم برای سال ۲۰۱۰، ۷۸/۷۳ دلار برآورد شده است. بالاترین و پایین‌ترین رقم پیش‌بینی شده برای قیمت نفت در سال ۲۰۱۰ نیز به ترتیب ۸۵ دلار و ۷۰/۱۰ دلار برای هر بشکه می‌باشد.

در این گزارش، قیمت نفت برای سه ماهه سوم سال ۲۰۱۰، ۷۸/۱۱ دلار در هر بشکه و برای سه ماهه چهارم سال ۲۰۱۱، ۸۰/۸۸ دلار در هر بشکه پیش‌بینی شده است.

بانک برکلی انگلستان

بانک برکلی[3] با توجه به وضعیت اقتصاد جهان، پیش‌بینی قبلی خود را در خصوص قیمت نفت کاهش داد. بر طبق پیش‌بینی جدید بانک برکلی، میانگین قیمت هر بشکه نفت خام در سال ۲۰۱۱ با ۷ دلار کاهش نسبت به پیش‌بینی قبلی، ۸۵ دلار و در سال ۲۰۱۰، ۷۸ دلار برآورد می‌شود.[4] بر اساس

1. Energy Intelligence (EI).
2. Petroleum Intelligence Weekly (PIW), June 7, 2010, www.energyintel.com.
3. Barclays.
4. Thu Aug 26, 2010.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

این گزارش از این پس به تدریج قیمت‌ها رو به افزایش خواهند بود و با توجه به روند بازسازی اقتصاد جهانی با منتقل شدن تقاضای نفت از کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی به کشورهای خارج از این سازمان رشد تقاضای جهانی نفت تثبیت خواهد شد. بانک برکلی در ادامه گزارش خود پیش‌بینی کرده که در سه ماه سوم و چهارم سال جاری قیمت نفت به ترتیب به ۷۶ و ۷۸ دلار برای هر بشکه باشد.[1]

جدول ۱۳. چشم‌انداز قیمت جهانی نفت خام در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ از منظر بانک برکلی

(دلار)

عنوان	سه ماهه چهارم ۲۰۱۰	۲۰۱۰	۲۰۱۱
متوسط قیمت نفت خام	۷۸	۷۸	۸۵

Source: http://www.reuters.com.

اداره اطلاعات انرژی آمریکا

اداره اطلاعات انرژی آمریکا[2] در جدیدترین گزارش "چشم‌انداز کوتاه مدت انرژی و سوخت زمستان"[3] که در ۲۱ مهر ۱۳۸۹ منتشر کرده متوسط قیمت نفت (وست تگزاس اینترمدییت) را برای سال ۲۰۱۱، ۸۳ دلار برای هر بشکه پیش‌بینی نموده است. بر اساس پیش‌بینی این مؤسسه، متوسط قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۰، ۷۷/۹۷ دلار برای هر بشکه برآورد شده است.

بنا به پیش‌بینی اداره اطلاعات انرژی آمریکا میانگین قیمت نفت در سه ماهه چهارم سال ۲۰۱۰ نیز با ۲/۵ دلار افزایش در هر بشکه نسبت به زمستان سال قبل به ۸۰ دلار در هر بشکه خواهد رسید.

جدول ۱۴. چشم‌انداز قیمت جهانی نفت خام در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ از منظر اداره اطلاعات انرژی آمریکا

(دلار)

عنوان	سه ماهه چهارم ۲۰۱۰	۲۰۱۰	۲۰۱۱
متوسط قیمت نفت خام (وست تگزاس اینترمدییت)	۸۰	۷۷/۹۷	۸۳

Source: Short-Term Energy and Winter Fuels Outlook, 13 October 2010.

1. http://www.reuters.com/article/idUSLDE67P1HW20100826.
2. U.S. Energy Information Administration (EIA).
3. Short-Term Energy and Winter Fuels Outlook, 13 October 2010.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

جمع‌بندی پیش‌بینی‌های سازمان‌های بین‌المللی از قیمت جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۱

خلاصه‌ای از پیش‌بینی‌های سازمان‌های بین المللی مختلف در خصوص میانگین قیمت نفت خام در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ در جدول (۱۵) آمده است. بر این اساس، میانگین قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱ در حدود ۸۸ دلار برآورد شده است. این در حالی است که هر چه پایان سال ۲۰۱۰ نزدیکتر می‌شود، پیش‌بینی سازمان‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی در خصوص قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱، به سمت قیمت‌های پایین‌تر متمایل می‌گردد که این امر ناشی از بهبود وضعیت اقتصاد جهانی در ابعادی پایین‌تر از حد انتظار است.

پیش‌بینی‌های خوش‌بینانه از قیمت نفت عموما با فرض بهبود وضعیت اقتصاد جهانی در ماه‌های باقیمانده از سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ و ادامه تنش‌های ژئوپولیتیکی در کشورهای صادرکننده نفت در طرف عرضه ارائه شده‌اند. خوشبینی نسبت به رونق اقتصادی ایالات متحده، افزایش مصرف کشورهای در حال توسعه‌ای چون چین و هند و ادامه تنش‌های ژئوپولیتیکی نظیر بحران برنامه هسته‌ای ایران و ادامه تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل علیه کشور از مهم‌ترین فروض قیمت‌های بالای پیش‌بینی‌شده هستند.

از سوی دیگر، تحلیلگرانی که قیمت‌های پایین‌تر را مورد پیش‌بینی قرار داده‌اند بر این باورند که رشد اقتصادی جهان شکننده است و عوامل اقتصادی مانند بحران اروپا و کند شدن رشد اقتصادی چین را در کند شدن رشد تقاضا مورد تأکید قرار می‌دهند. به علاوه، آنها بر نقش عوامل بنیادین بازار مانند عرضه بیش از اندازه و ذخایر بالا تأکید می‌نمایند. از این منظر اساسی‌ترین عاملی که منجر به کاهش قیمت نفت در آوریل ۲۰۱۰ شد تشدید بحران اروپا بود، وضعیتی است که می‌تواند مجدداً قیمت‌های نفت خام را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین تداوم سیاست‌های انقباضی بانک‌ها در چین که به دلیل نگرانی این کشور از تورم بالا اتخاذ می‌شود با کاهش تقاضای نفت این کشور همراه خواهد بود. این در حالی است که در بازار عرضه بیش از تقاضا است که این امر بویژه تحت تأثیر تولید تولیدکنندگان غیر اوپک مانند روسیه قرار دارد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

جدول ۱۵. پیش‌بینی قیمت نفت از سوی سازمان‌ها و مؤسسات بین‌المللی برای سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱

نام سازمان	تاریخ پیش بینی	سه ماهه چهارم ۲۰۱۰	سال ۲۰۱۰	سال ۲۰۱۱
اداره اطلاعات انرژی آمریکا	اکتبر ۲۰۱۰	۸۰	۷۷/۹۷	۸۳
صندوق بین‌المللی پول	اکتبر ۲۰۱۰	–	۷۶/۲	۷۸/۷۵
مرکز مطالعات جهانی انرژی	اکتبر ۲۰۱۰	۷۵	۷۶/۴۰	۶۶/۳۰
موسسه مالی سوسایت جنرال	سپتامبر ۲۰۱۰	بیش از ۸۰	۸۰	۸۵
بانک برکلی انگلستان	آگوست ۲۰۱۰	۷۸	۷۸	۸۵
مرکز اطلاعات انرژی (۸ مؤسسه)	ژوئن ۲۰۱۰	۸۰/۸۸	۷۸/۷۳	۸۱/۹۸
گلدمن ساکس و مورگان استنلی	فوریه ۲۰۱۰	–	۹۵	۱۰۰
میانگین		۸۰/۴	۸۴/۳۳	۸۸/۲۵

مأخذ: نتایج تحقیق.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

منطقه مناپ ۴۰ کشور از منطقه خاورمیانه، آفریقای شمالی و آسیای مرکزی را شامل می‌شود. کشورهای منطقه مناپ در چهار دسته عمده صادرکنندگان نفت، واردکنندگان نفت، کشورهای مشترک‌المنافع و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرند.

بر اساس گزارش اکتبر ۲۰۱۰ صندوق بین‌المللی پول، رشد اقتصادی کشورهای منطقه مناپ در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ از چشم‌انداز بهتری نسبت به سال ۲۰۰۹ برخوردار است؛ به‌طوری‌که تولید ناخالص داخلی منطقه در سال ۲۰۱۰، ۴/۲ درصد رشد خواهد داشت که با این حال از متوسط رشد اقتصاد جهان یعنی ۴/۸ درصد کمتر خواهد بود.

همچنین، سایر شاخص‌های اقتصادی کشورهای منطقه در سال ۲۰۱۰ از رشد نسبی و وضعیت مناسبتری بهره‌مند می‌شوند. با این حال به اعتقاد صندوق بین‌المللی پول جهت خروج سریعتر کشورهای منطقه از رکود اقتصادی بزرگی که بر اقتصاد جهان سایه افکنده است، تقویت بخش بانکی و مقابله با چالش‌های میان‌مدت می‌بایست مرکز توجه سیاستگذاران کشورهای منطقه مناپ قرار گیرد. در کشورهای صادرکننده نفت منطقه نیز لازم است توسعه بخش مالی و تنوع اقتصادی در دستور کار قرار گیرد. از سوی دیگر، در کشورهای واردکننده نفت منطقه نیز افزایش رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال برای مردم حایز اهمیت می‌باشد.

بر این اساس، انتظار می‌رود که بیشتر کشورهای منطقه تا سال ۲۰۱۱ تصمیم به ترک محرک‌های مالی بگیرند؛ این در حالی است که این کشورها ناگزیر به اتخاذ سیاست‌های پولی

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

مناسب برای دوره‌ای از زمان خواهند بود. بعلاوه، در حالی‌که شرایط تأمین مالی خارجی در این کشورها رو به بهبود می‌رود، اعتبارات داخلی با سرعت کمتری افزایش یافته و تقاضای سرمایه‌گذاری نیز کندتر می‌شود.

شاخص‌های اقتصادی ایران نیز به عنوان یکی از کشورهای صادرکننده نفت در منطقه از وضعیت مطلوبتری در سال ۲۰۱۰ برخوردار شده و امید می‌رود که روند بهبود شرایط اقتصادی در کشور در سال ۲۰۱۱ با سرعت و کیفیت بیشتری ادامه یابد. چنانچه در متن گزارش صندوق بین‌المللی پول به تفصیل آمده است، به رغم افزایش قابل توجه قیمت جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۰، رشد اقتصادی ایران تنها از ۱/۱ درصد در سال ۲۰۰۹ به ۱/۶ درصد در سال ۲۰۱۰ افزایش خواهد یافت که نسبت به دیگر صادرکنندگان نفت از رشد مطلوبی برخوردار نمی‌باشد. این مطلب مؤید این نکته است که برخلاف ادعای برخی اقتصاددانان کشور که سقوط و صعود رشد اقتصادی کشور را صرفاً به افزایش و کاهش قیمت نفت نسبت داده و سایر عوامل و سیاستگذاری‌ها را نادیده می‌انگارند، رشد اقتصادی ایران در سایه مجموعه‌ای از عوامل که بسیاری از آنها منشأ داخلی دارند، تغییر می‌کند.

همچنین، در خصوص چشم انداز جهانی نفت، سازمان‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی چشم‌انداز متفاوتی را برای قیمت جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۱ پیش‌بینی نموده‌اند که در دامنه‌ای بین ۶۶/۳ دلار تا ۱۰۰ دلار قرار می‌گیرد. میانگین قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱ حدود ۸۸ دلار برآورد شده است. این در حالی است که هر چه پایان سال ۲۰۱۰ نزدیکتر می‌شود، پیش‌بینی سازمان‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی در خصوص قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۱ به سمت قیمت‌های پایین‌تر متمایل می‌گردد که این امر ناشی از بهبود وضعیت اقتصاد جهانی در ابعادی پایین‌تر از حد انتظار است.

در سال ۲۰۰۹، سازمان‌های مالی بین‌المللی میانگین قیمت جهانی نفت خام را برای سال ۲۰۱۰، ۷۵ دلار پیش‌بینی کرده بودند. شایان ذکر است که براساس آمار نشریه بین‌المللی میس در بین کشورهای نفتی منطقه، ایران بالاترین تخمین قیمت نفت را در بودجه سال ۱۳۸۹ خود در نظر گرفت.[1]

1. http://banki.ir/akhbar/1-news/3611-naft.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

پیوست ۱. پیش‌بینی قیمت نفت در بودجه کشورهای تولیدکننده نفت در سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰

کشور	قیمت نفت در بودجه ۲۰۰۹	قیمت نفت در بودجه ۲۰۱۰	میزان تغییر (دلار)	میزان تغییر (دلار)
الجزایر	۳۷	۳۷	۰	۰
بحرین	۶۰	۶۰	۰	۰
اندونزی	۴۵	۶۰	۱۵	۳۳
ایران	۳۷/۵	۶۵	۲۷/۵	۷۳
عراق	۵۰	۶۰	۱۰	۲۰
کویت	۳۵	۴۳	۸	۲۳
لیبی	۴۵	۵۰	۵	۱۱
مکزیک	۷۰	۵۹	-۱۱	-۱۶
نیجریه	۴۵	۵۷	۱۲	۲۷
نروژ	۶۴	۷۲	۸	۱۳
عمان	۴۵	۵۰	۵	۱۱
قطر	۴۰	۵۵	۱۵	۳۸
روسیه	۴۱	۵۵	۱۴	۳۴
عربستان	۴۰	۵۰	۱۰	۲۵
سودان	۵۰	۵۰	۰	۰
ونزوئلا	۴۰	۴۰	۰	۰
آنگولا	۳۷	۴۸	۲۱	۵۷

مأخذ: نتایج تحقیق.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

فراخوان پذیرش مقاله جهت مجله اقتصادی (ماهنامه بررسی مسائل و سیاستهای اقتصادی)

۱. معرفی و اهداف

مجله اقتصادی، ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی از سال۱۳۶۴ با هدف انتشار مقالات کارشناسان وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان‌های تابعه، اساتید دانشگاه‌ها و سایر کارشناسان در زمینه موضوعات اقتصادی در دست بررسی محافل سیاستگذاری کشور منتشر می شود. به منظور اثربخشی مقالات در سیاستگذاری‌های اقتصادی استفاده از آخرین اطلاعات و آمار با رویکرد کاربردی و ترویجی مورد تأکید است.

۲. شرایط پذیرش مقاله‌ها و نحوه ارسال آن

الف)مقالات از لحاظ محتوی شرایط زیر را داشته باشند:

۱. موضوع مقاله مرتبط با رشته اقتصاد باشد و متن آن دقیقاً به موضوع مقاله محدود شود.
۲. مقالات جنبه **کاربردی – ترویجی** داشته باشد.
۳. در مقالات از آخرین آمارها و اطلاعات که متناسب با عنوان مقاله باشد، استفاده شود.

ب) راهنمای تدوین مقالات

۱.ارسال یک نسخه از مقاله تایپ شده همراه با فایل آن در لوح فشرده با برنامه word-xp، به انضمام فایل pdf آن و ارسال یک نسخه از خروجی کامپیوتری مدل‌های ارائه شده در مقاله و فایل آن.

۲ .تهیه چکیده با حداکثر ۲۰۰ کلمه به زبان فارسی و انگلیسی به همراه حداکثر ۵ واژه کلیدی.

۳ .صفحه آرایی مقاله با حاشیه مناسب و شماره گذاری پیاپی صفحات آن.

۴ .عنوان‌ها و زیر نویس‌ها کوتاه باشند و منابع در صفحه مستقل و در انتهای مقاله ذکر شوند.

۵ .ارائه کامل مأخذ داده‌های مقاله که شامل مطالعات تجربی است ضرورت دارد، به طوری که خواننده بتواند نتایج مقاله را دوباره تولید کند. داده‌هایی که به سهولت قابل تهیه نیستند نیز در ضمیمه مقاله ارائه شود. در صورت افزایش حجم مقاله، نویسنده کپی از داده‌ها را در صورت لزوم به دفتر نشریه ارسال نماید.

۶ .فرمول‌ها و معادلات مقاله به صورت پیاپی در سمت راست آن به فارسی شماره‌گذاری شوند. در صورتی که استخراج روابط ریاضی خلاصه می‌شود، روابط کامل آنها جهت تسریع روند داوری در صفحه مجزا ارائه شود.

۷ .ذکر معادل انگلیسی واژه‌های تخصصی مورد استفاده در مقاله در پانوشت همان صفحه ارائه شود. علاوه بر این، ذکر انگلیسی اسامی غیر فارسی در پانوشت نیز ضرورت دارد.

۸ .در آخرین پاراگراف مقدمه، نحوه سازماندهی مقاله برای معرفی بخش‌های آتی مقاله ارائه شود.

۹.ضرورت دارد فایل جداول و نمودارها به گونه‌ای ارائه شوند تا امکان اصلاحات جزئی و تغییر اندازه آن امکان پذیر باشد. یادآوری می‌شود جداول راست چین، فارسی و دارای عناوین و مأخذ باشند. مقیاس‌ها در بالای جدول و در سمت چپ آن قید شود. در صورت تنوع

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]

مقیاس‌ها، پیشنهاد می‌شود هر کدام از آنها در بالای ستون مربوط ذکر شود. علاوه بر این، عنوان نمودارها در زیر آنها قید شود و واحدها مشخص باشند.

۱۰.متن فارسی مقاله با قلم زر(ZAR) فونت ۱۳ و فاصله سطر یک سانت در برنامه word xp تایپ شود. معادلات و نماد متغیرها و زیرنویس‌های انگلیسی با قلمTimes New Roman و با فونت ۱۰ تایپ شوند.

۱۱.منابع مقاله اعم از کتاب یا مقاله، به ترتیب الفبایی بر حسب نام خانوادگی نویسندگان مطابق مثال‌های زیر تنظیم شود.

نمونه کتاب:

رضویان، تقی (۱۳۸۳)، *تمرکززدایی مالی در کشورهای در حال توسعه و ایران*، تهران: انتشارات شروین، چاپ دوم.

نمونه مقاله:

فرج‌زاده، زکریا و بهاء الدین نجفی (۱۳۸۳)، "آثار کاهش یارانه مواد غذایی بر شاخص‌های فقر"، *فصلنامه بانک و کشاورزی*، شماره ۳، صص ۱۹۰-۱۷۷.

نمونه مجموعه مقاله:

نوری، کیومرث و سعید یزدانی (۱۳۷۹)،" جهانی شدن اقتصاد و آثار آن بر بخش کشاورزی ایران (مطالعه موردی برنج و خرما)"، *مجموعه مقالات سومین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران*، دانشگاه فردوسی مشهد.

نمونه انگلیسی کتاب:

Cramlich, Edward (1998), *Is It Time to Reform Social Security?*;NewYork: University of Michigan Press.

نمونه انگلیسی مجموعه مقاله:

Diamond,Peter;A.(2000),"Administrative Costs and Equilibrium Charges with Individual Accounts", *In Administrative Costs and Social Security Privatization*;John Shoven, ed. Chicago: University of Chicago Press, Chapter 4.

نمونه انگلیسی مقاله:

Erosa,Andres and MattinGervais(2002),"Optimal Taxation in Life-Cycle Economies", *Journal of Economic Theory*, Vol. 105, No. 2, PP.338-369.

یادآوری ۱. چنانچه مقالات در چارچوب پیشنهادی تنظیم نشود، پیش از بررسی و داوری جهت اصلاح عودت داده می‌شود.

۲. مقاله حداقل توسط سه نفر داوری می‌شود و در نهایت پس از تأیید هیأت تحریریه چاپ خواهد شد.

۳. پس از چاپ مقالات، ۵ نسخه نشریه برای نویسنده مقاله ارسال می‌شود.

نشانی ارسال مقاله:

تهران، پاسداران، خیابان شهید حجت سوری، میدان احتشامیه، شماره ۳۱، معاونت امور اقتصادی، کد پستی ۴۴۱-۴۱-۱۹۴۴۸، **دفتر مجلات و نشریات**.

تلفن:۲۲۷۷۱۸۹۷ نمابر: ۲۷۶۶۲۳۸۵ **Email: EJ@Econo.ir**

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-06]